

**Turkic
World**

Мемлекет тарихы
институты

Жас тарихшылардың
республикалық қауымдастығы

ҚАЗАҚСТАН ЖӘНЕ ТҮРКІ ӘЛЕМІ:

қоғамдық ғылымдар саласындағы
өзекті мәселелер

KAZAKHSTAN AND THE TURKIC WORLD:

actual problems in the field
of social sciences

**ҚР БҒМ ҒЫЛЫМ КОМИТЕТІ МЕМЛЕКЕТ ТАРИХЫ ИНСТИТУТЫ
ЖАС ТАРИХШЫЛАРДЫҢ РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҚАУЫМДАСТЫҒЫ**

**«Қазақстан және Түркі әлемі:
қоғамдық ғылымдар саласындағы өзекті мәселелер»
халықаралық онлайн симпозиум материалдарының
ЖИНАҒЫ**

COLLECTION

**of materials of the international online symposium
«Kazakhstan and the Turkic world: actual problems in
the field of social sciences»**

Нұр-Сұлтан, 2021

УДК 327
ББК 66.4
Қ 18

*Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі
Ғылым комитеті Мемлекет тарихы институтының Ғылыми кеңесі ұсынған.*

Бас редактор

Мемлекет тарихы институтының директоры,
тарих ғылымдарының докторы, профессор *Е.А. Әбіл*

Құрастырушылар:

*Қ.Б. Әдиет, Ж.Н. Жақсыгелдинов, Д.А. Жұмағалиев,
Б.Ш. Ыдырысов, Ә.М. Бәдиев, А.Сатанов*

Қазақстан және Түркі әлемі: қоғамдық ғылымдар саласындағы өзекті мәселелер. Халықаралық онлайн симпозиум материалдары. 24 сәуір 2021 жыл. – Нұр-Сұлтан, 2021. – 456 бет.

ISBN 978-601-08-0831-7

Жинаққа Түркі әлемінің тіл, әдебиет, тарих, мәдениет, өнер, халықаралық қатынастар және саясат, рухани құндылықтары мен экономикалық мәселелері жаңаша зерделеуге арналған түркі әлемінің жас ғалымдары мен зерттеушілерінің мақалалары енгізілген.

Симпозиум материалдары Түркі әлемінің ортақ әдеби мұрасын насихаттау мен қатар қазіргі түркі халықтары әдебиеттерінің ортақ тұстары мен ерекшеліктерін анықтау, қазіргі түркі мемлекеттері арасындағы саяси, экономикалық, әлеуметтік-мәдени, білім беру және ғылыми қарым-қатынастарын еларалық байланыстар және көпжақты байланыстардың дамуындағы проблемалар мен олардың шешімдерін, сондай-ақ Қазақстанның халықаралық бастамалары мен атқарған іс-шараларын көрсетуге арналған.

Жинақ көпжақты қарым-қатынас, түркі мемлекеттерінің ынтымақтастығы мәселелерімен шұғылданатын ғылыми қызметкер-мамандарға, сонымен қатар студент, мағистрант, докторант жастарға, жалпы тақырыпқа қызығатын барша оқырмандарға арналады.

ISBN 978-601-08-0831-7

УДК 327
ББК 66.4

© Мемлекет тарихы институты, 2021
© Жас тарихшылардың республикалық қауымдастығы

МАЗМУНЫ / CONTENT

<i>Еркин Абиль,</i> ВВОДНОЕ СЛОВО.....	11
<i>Бакыт Байшов,</i> Каспий теңізі мәртебесін айқындау жолындағы саммиттердің тарихы мен ерекшеліктері хақында.....	12
<i>Гүзәлия Хажиева,</i> Татар культураның Гайшә-Фатыйма культы.....	16
<i>Тыныстан Арзыбаев,</i> «Манас» эпосу жана кыргыз тарыхы.....	21
<i>Назгүл Сабыргалиева,</i> Жәңгір хан билігі кезіндегі ахун Жабир Хамадов қызметі.....	27
<i>Галина Варавина,</i> «Конный ысыах» северных якутов (саха): по полевым материалам этнографа А.А. Саввина, собранных в 1939 г. в Верхоянском Улусе Якутии.....	33
<i>Anar Ağalarzadə,</i> İlk Tunc dövrü Komani-Kürəkçi kurqanları.....	36
<i>Гүлнар Момынова,</i> Тарихи жер-су атауларының ауызша тарих айту дәстүрінде қалыптасуының кезеңделуі.....	43
<i>Karomiddin Jamahmatov,</i> Noji Muhammad Shahdiy gʻazallarida ilohiy ishq talqini.....	55
<i>Альбина Ильясова,</i> Оформление башкирами Российской империи прав на потомственное дворянство (по материалам Оренбургской и Уфимской губерний).....	62

ТАРИХ / АРХЕОЛОГИЯ / ЭТНОЛОГИЯ / МӘДЕНИЕТ HISTORY / ARCHEOLOGY / ETHNOLOGY / CULTURE

<i>Ahmadjon Akhmadov,</i> The border issue in political relations between Bukhara and the Afghan Emirate: (1747-1885-years).....	71
<i>Nargiza Aliyeva,</i> Habibakhonim Akhunova – a lullaby singer.....	78
<i>Ainur Arkhymatayeva,</i> Sovyet`lerin ulusal politikasinin Kazakistan`da yansimasi.....	80

<i>Есбол Асылбеков,</i> XIX ғасырдың 50-70 жылдарындағы патшалық Ресейдің отарлау саясатына қарсы ұлт-азаттық қозғалыстағы Сыздық сұлтанның рөлі.....	87
<i>Әйгерім Әділғазы,</i> Сакралды орындардың түрлері және жіктелу принципі.....	100
<i>Ксения Балыкова,</i> Изменение правового статуса этнических немцев СССР в 1953-1985 гг.....	103
<i>Behruz Baxtiyorov,</i> XIX asr oxiri XX asr boshlarida Turkistonda milliy-madaniy harakatning yangi bosqichga ko'tarilishi.....	106
<i>Аян Бердалиев,</i> Сарайшық – қолөнер өндірісінің орталығы.....	113
<i>Аъзам Болтаев,</i> Бухоро ўлкашунослик музейи тарихи.....	118
<i>Бобир Болтаев,</i> Фрагменты из истории Бухарского музея-заповедника.....	123
<i>Мурат Боттаев,</i> Народы Междуморья и Кавказского хребта.....	129
<i>Амина Гарифуллина,</i> Еділ-Жайық аралығындағы көшпелілер өркениеті.....	134
<i>Гулчеҳра Дадамирзаева,</i> Деятельность производственных кооперативов (артелей) в спортивно-оздоровительной сфере.....	141
<i>Улан Жанғалиев,</i> Қазақстандағы XIX ғ. 60-90 жылдарындағы әкімшілік-саяси реформалардың қазақ қоғамына әсері.....	147
<i>Одил Зарипов,</i> Туркистон генерал-губернаторлиғида вақф ерларининг аҳволи (ҳозирғи Жанубий Қозоғистон ҳудудлари мисолида).....	153
<i>G'afforov Y.X., Alisher Nigmatov,</i> Yozma yodgorliklarda davusiya (tarixiy ma'lumotlar).....	159
<i>Sūdabə Hüseynova,</i> Sovet dövründə Erməni kilsəsinin fəaliyyəti.....	166
<i>Izzatova R.U., Sahobiddinova M.B.,</i> Хо'jakent – betakrorlikda tengi yo'q Ona zamin tuhfası.....	172
<i>Zarina Jabborova,</i> Turkiston jadidchiligi va uning ma'rifatparvar namoyondalari.....	176

2. Пацевич Г.И. Раскопки развалин древнего г.Сарайчик. –Алма-Ата, 1973. – 112с.
3. Пацевич Г.И. Раскопки развалин древнего г.Сарайчик. –Алма-Ата, 1973. – 114с.
4. Пацевич Г.И. Раскопки развалин древнего г.Сарайчик. –Алма-Ата, 1973. – 98с.
5. Маргулан А.Х. Из истории городов и строительного искусства древнего Казахстана. - А., 1950. – 3 с.
6. Маргулан А.Х. Из истории городов и строительного искусства древнего Казахстана. - А., 1950. – 4 с.
7. Маргулан А.Х. Из истории городов и строительного искусства древнего Казахстана. - А., 1950. – 5 с.
8. Маргулан А.Х. Из истории городов и строительного искусства древнего Казахстана. - А., 1950. – 46 с.
9. Маргулан А. Х., Агеева Е. И. Археологические работы и находки на территории Казахской ССР (с 1926 по 1946 гг.) // Известия АН КазССР. Серия археология. - 1948. - Вып. 1. - С. 124 – 135.
10. Самашев З.С. Исследование Золотоординского города Сарайчика. В кн: Проблемы изучения и сохранения исторического наследия. А., «Өнер» 1998.

БУХОРО ЎЛКАШУНОСЛИК МУЗЕЙИ ТАРИХИ

Болтаев Аъзам Ҳомидович,

Бухоро давлат университети ўқитувчиси (Ўзбекистон Республикаси)

Аннотация: *Мазкур мақолада Бухоро ўлкашунослик музейининг шаклланиши ва унинг дастлабки босқичлари, музей соҳасида совет ҳукумат томонидан амалга оширилган ишлар ва ташкил қилинган экспозицияларга эътибор қаратилади. Музейининг мактаб билан ҳамкорлиги ва унда олиб борилган илмий тадқиқот ишлари ҳамда мустақилликдан кейин музей соҳасини ривожлантиришига қаратилган ишлар ҳақида маълумот берилган. Шунингдек, совет даврида музейлар тарғиботчилик ишларини давом эттирганлиги ва музей илмий ходимлари томонидан турли ташиқлотларда ўлка тарихи тўғрисида маърузалар билан иштирок этганлиги акс этган. Мустақиллик йилларида музей соҳасига алоҳида эътибор қаратилганлиги ва Давлат раҳбарининг бу соҳада қаратилган чора-тадбирлари ҳақида фикр бирдрилган. Бир аср давомида фаолият олиб бораётган Бухоро ўлкашунослик музейининг тарихи ушбу мақолада ўз аксини топган.*

Калим сўзлар: *музей, кўргазма, экспонат, этикет, археология, этнография, атамашунослик, ўлкашунослик, БХСР, Бухкомстарис.*

HISTORY OF BUKHARA LOCAL STUDIES MUSEUM

Abstract: *This article focuses on the formation of the Bukhara Local History Museum and its early stages, the work done by the Soviet government in the field of the museum and the exhibitions organized. It also provides information on the cooperation of the museum with the school and the scholarly research work carried out in it, as well as the work aimed at developing the museum sphere after independence. Furthermore, the continuation of the propaganda work by the museum in the Soviet period and the*

lectures on the history of the land that were conducted by the museum academic staff in various organizations is reflected. The special attention provided to the museums in the years after independence and the decisions of the head of the state in this sphere is also discussed. The history of the Bukhara museum, which has been operating for a century, is reflected in this article.

Key words: museum, exhibition, artifact, etiquette, archeology, ethnography, onomastics, country studies, BPSR, Bukhkomstaris.

Бухоро воҳаси ноёб осори-атикалари ва бебаҳо маданий ёдгорликларининг кўплиги билан дунё сайёҳларининг диққат эътиборини ўзига қаратиб келмоқда. Шунинг учун ҳам Бухорода музейшунослик ва ўлкашунослик соҳаларига алоҳида эътибор берилмоқда. Ўрта Осиёда музей соҳасини шаклланиш даври XIX асрнинг 80-йилларига бориб тақалади. Бухорода эса XX аср 20-йилларидан, яъни БХСРнинг дастлабки даврларидан бошлаб Бухорода музей ишини ташкил этишга киришилди.

Бухорода биринчи музей 1922 йил 8 ноябрда очилди (Альмеев Р.В. 1999: 17., Мирзо Салимбек. 2003: 9., Курбанов Г.Н. 1983: 63-65). Музей очишдан мақсад ўлка маданиятига оид осори-атика ва санъат асарларини тўплаш, кўплаб бебаҳо китоблар, қўлёзмалар ҳамда нодир ашёларни руслар олиб кетилишидан сақлаб қолиш бўлган эди. Бу воқеалардан Бухоро ҳукумати вакиллари хабардор эдилар ва буни олдини олиш учун шундай чора тадбирлар кўрилган.

Бухоро ўлкашунослик музейи учун 1922-1924 йиллардаги фаолият илк босқич бўлиб, бу даврда Бухорода ижтимоий маданиятни кўрсатувчи музей институти вужудга келди.

1925 йилнинг охиридан музейшунослик ва ўлкашуносликда янги давр бошланди. 1925 йил май ойидан бошлаб Ўзбекистон ССР халқ комиссариати буйруғига асосан музей соҳасини ривожлантиришга алоҳида эътибор қаратилди. Бухорода музей иши “Наркомпрос” (Халқ комиссариати)дан олиб “Бухкомстарис” (Бухоро маданий ёдгорликларни муҳофаза қилиш кўмитаси)га топширилади. Бу ташкилот раҳбари М.Саиджонов ва илмий маслаҳатчи Б.И.Буткевичнинг саъйи ҳаракатлари билан Бухоро шаҳридаги Кўкалдош мадрасасида 1927 йил 22 июнда музей очилади ва янги экспозиция (кўرғазма) ташкил қилинади. Музей очилишида қатнашиш учун Бухкомстарис Самарқанд музейи директори В.Л.Вяткинга, археолог В.А.Шишкинга ва ЎзССР Фанлар академиясининг аъзоларига таклифнома жўнатилади.

Экспозиция учун тўртта хона ажратилиб, иккитаси ходимларга берилади. Археология бўлими битта хонага жойлаштирилиб, унда асосан археологик ашёлар, сопол буюмлар, Самарқанддан келтирилган оссуарийлар ўрин олган. Энг қимматли экспонат мрамрдан қилинган бўлиб, у XIV асрга оид Шайх Сайфиддин Бохарзий қабртоши эди. Бу ёдгорлик 1926 йилнинг кузида музейга келтирилган. Бундан ташқари XVII-XVIII аср бошларига, яъни Аштархонийларга тегишли қабртошлар ҳам экспозициядан ўрин олади. 1913-1914 йиллардаги Л.Зимин экспедицияси пайтида Пойкентдан топилган Сомонийлар ва Қорахонийлар даврига оид сопол буюмлар ҳам кўрғазмага қўйилган (Ниязова М.И. 1994: 42-43).

Бухоро воҳасига тегишли хунармандчилик ашёлари этнография бўлиmidан ўрин олган. Хонанинг бурчагида эса ҳарбий ашёлар ва қуроллар коллекцияси жойлаштирилади. Этнография бўлиminинг марказига Бухоро воҳаси маҳаллий аҳолисининг XIX-XX асрларга оид кийимлари қўйилиб, зардўзлик буюмларига ҳам экспозицияда алоҳида ўрин берилади. Экспозицияда Шаҳрисабз, Фарғона ва Бухоро кашталари намойиш этилган.

Табиат бўлимида воҳага яшайдиган 70 та ҳайвон (фауна) экспонати жойлаштирилиб, бу бўлиmidаги асосий экспонатлар Самарканд музейидан келтирилади. Жами 600 дан ортик экспонат учта бўлиmgа қўйилган. Музейга 1927 йил июндан то декабр ойининг охиригача 6579 та томошабин ташриф буюрди (Ниязова М.И. 1994: 42-43).

1930 йилдан Бухоро ўлкашунослик музей фаолиятида янги давр бошланди. Музей фонди ташкилотлардан олинган ашёлар, экспедиция натижасида ва сотиб олинган ашёлар билан бойитилди. Фонд асосан археология, этнография, табиат ва нумизматика материаллари билан тўлдирилди. Бу ишлар П.Е. Корниловнинг раҳбарлигида амалга оширилди.

Шу йилларда музейга кирувчиларнинг сони ҳам ортган ва 1930 йилда қарийб 25 000 кишига этган. Маҳаллий аҳоли 13 338 киши ва европаликлар 11 050 киши музейга ташриф буюрган. Уларга 613 экскурсант хизмат қилган (Корнилов П.Е. 1931: 92-96).

П.Е. Корнилов раҳбарлиги ва ташаббуси билан Ғиждувон, Вобкент, Вардонзе ва Ғаждумак туманларига илмий экспедициялари амалга оширилади (Альмеев Р.В. 1999: 20., Корнилов П.Е. 1931: 92-96). Илмий тадқиқот натижасида улар аҳоли қўлида сақланаётган осори-атикаларни йиғиб музей фондиди тўлдирадидилар. 1932 йил фонда жамланган экспонатлар сони 3190 тани ташкил этган (Курбанов Г.Н. 1983: 64-65).

XX аср 30-йилларидан кейин музейларда ҳукмрон мафкура ғояларини тарғиб қилувчи кўرғазмалар ташкил қилина бошланди. Иккинчи жаҳон уруши йилларида музей фаолияти анча сусайди. Бундай жараён республикадаги барча музейларга хос эди. Соҳа фаолиятининг сусайишига сабаб бўлган яна бир омил - бу етакчи илмий ходимлар аксариятининг уруш гирдобига тортилишидир. Иккинчи жаҳон урушигача Ўзбекистонда 12 давлат музейидан 9 таси ўлкашунослик, 1 таси тарих, 1 таси бадий ва 1 таси табиат музейи бўлган (Курызова Д. 2009: 15).

1947 йилдан Бухоро ўлкашунослик музейи ўз фаолиятини Амирнинг аркида давом эттирди. 4 июлда музей директори Р.Фаёзова номига марказдан юборилган хатда октябрь тўнтаришининг 30 йиллиги муносабати билан 7 октябрда кўрғазма ташкил этиш ва унда асосий эътиборни совет жамиятини мустаҳкамлашга қаратиш кераклиги таъкидланади.

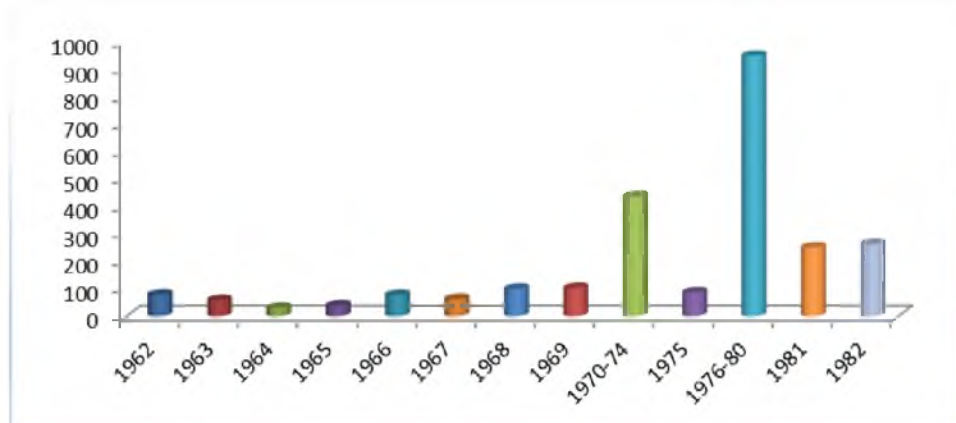
1950 йилдан бошлаб музей билан мактаб ҳамкорлик ишлари йўлга қўйилди. Мактабларда ўлкашунослик тўғараклари, музейлар хоналари ташкил этилди. Таътил пайтлари мактаб ўқувчилари билан музейларга сайёҳатлар ташкил қилинди. Ҳафтанинг маълум кунлари музейларда мактаб ўлкашунослик тўғараклари фаолияти йўлга қўйилди.

1965-1967 йилларда мактаб билан музей ўртасидаги ҳамкорлик фаолияти яна жонланади. Шу йилларда мактаб ўқувчиларига бир неча экскурсиялар амалга оширилади ва унда тўрт мингдан зиёд ўқувчи қатнашади. Музей ходимлари тарафидан мактабларда “Ўлкангиз тарихини биласизми?”, “Ўз ўлкангни гуллатиб яшнат”, “Амирлик давридаги оғир ҳаёт” мавзуларида маъруза ва давра суҳбатлари ташкил этилади.

1967 йилда 31-мартда Маданият вазирлиги томонидан музей ходимларининг иш фаолияти тўғрисида ҳужжат имзоланади. Унга биноан музей илмий ходимлари беш кунлик иш ҳафтасига ўтади (Бухоро вилоят давлат архиви. 1175 – фонд).

XX аср 70-80 йиллар оралиғида музей илмий ходимлари шаҳар корхоналари, мактаб, колхоз ва совхозларда ўлкашунослик мавзусида маъруза ўқишган. Маърузалар асосан ўлка тарихи, тарихий ёдгорликлар, ҳукмрон мафкура дохийлари ҳақида, октябр инқилоби ҳақида, жамиятдаги илғор ғояларни мустаҳкамлаш ҳақида бўлиб, илмий ходимлар томонидан аҳолига етказилди. Қуйидаги диаграммада йиллар давомида қилинган маърузалар кўрсаткичини кўришимиз мумкин (Бухоро вилоят давлат архиви. 1175 – фонд).

Диаграмма №1

Шунингдек, Бухоро музейи илмий ходимлари илмий тадқиқот ишлари билан ҳам шуғулланишган ҳамда, 1964 йил Ўзбекистон ССР ташкил топганлигининг 40 йиллиги муносабати билан илмий мақолалар тўпламини чоп этишни режалаштирган. Тўпلام 1965 йилда “Илмий мақолалар тўплами” номи остида нашр этилади ва ундан 8 та илмий мақола ўрин олади (Бухоро вилоят давлат архиви. 1175 – фонд).

XX асрнинг 70-йилларидан бошлаб музей фондига қабул қилинган ашёларга картотека ёпиштириш ва қайдлар китобига киритиш ишлари амалга оширилади. Шу вақтдан бошлаб музей фондига ашёларни сотиб олиш учун махсус комиссия тузилди ва маҳаллий аҳолидан ноёб ашёлар сотиб олинди. Бу жараён то 90 йилларгача давом этди. 80-йилларидан бошлаб ўлкашунослик музейида ашёларга илмий паспорт ёзиш ишлари ҳам йўлга қўйилди. Масалан: 1980 йил 112 та ашёга паспорт ёзилган бўлса, 1981 йил 212 та ва 1982 йил 277та илмий паспорт ёзилди (Болтаев А.Ҳ, 2019: 65).

Дунё тажрибасига назар ташласак музейлар турли гуруҳларга, тоифаларга ва категорияларга бўлинганлигига гувоҳ бўлиш мумкин. Масалан, Бухоро музейи 1945-1969 йилларда Бухоро тарихий-ўлкашунослик музейи деб номланиб, республикада III категорияга киритилган бўлса, 1969-1988 йилларда II категорияга киритилган. Ўзбекистон ССР Министрлар советининг 1988 йил 21 мартдаги 112-сонли қарорига асосан музей Бухоро давлат бадий-меъморчилик музейи-кўриқхонаси номини олди ва 1989 йил 1 январдан республикада I категориядаги музей деб қайд қилинди. 2017 йилдан Бухоро давлат музей кўриқхонаси олий тоифали деб эълон қилинди.

Бухоро ўлкашунослик музейи 1938 йилдан ЎзССР Халқ Маориф комиссариятига бўйсунган бўлса, 1946 йилдан ЎзССР Маданий-оқартув ишлари комитетига қараган. 1953 йилдан бошлаб, Ўзбекистон ССР Маданият министрлиги таркибига киритилди ва йиллик ҳисоботларини Бухоро вилоят маданият бошқармасига тақдим қилди. Ҳозирги кунда музей Ўзбекистон Республикаси Маданият вазирлигига бўйсунди.

Ўзбекистон мустақилликка эришгач республикамиз маънавий ҳаётида янги истикболлар очилди. Хусусан, жамият ва инсон ҳаётида муҳим ўрин тутувчи музей ва музейшуносликка алоҳида эътибор берилди. Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислоҳ Каримовнинг фармони, Вазирлар Маҳкамасининг махсус қарорлари, “Ўзбекмузей” ташкилотининг таъсис этилиши, “Музейлар тўғрисида”ги Қонуннинг қабул қилиниши ҳамда уларнинг маънавий ҳаётда ва музейлар фаолияти, музейшуносликка таъсири, уларнинг илмий аҳамияти очиқ берилди.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.М.Мирзиёевнинг 2017 йил 19-майдаги ПҚ-2980-сонли “2017-2019 йилларда Бухоро шаҳри ва Бухоро вилоятининг туризм салоҳиятини жадал ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги қарори музейлар тизимида катта ўзгаришлар яшаш, янгиларини ривожлантиришда муҳим асос бўлиб хизмат қилди (Болтаев А.Ҳ. Кличев О.А. 2021: - 165).

Бугунги кунда Ўзбекистон Республикаси Маданият вазирлиги доирасида 88 та музей мавжуд бўлиб, шулардан 43 таси тарих ва ўлкашунослик ихтисослигидаги музейлардир. Мустақилликгача Бухоро музейининг 11 та филиали очилган бўлса, ҳозирги кунда 25 га яқин музей филиаллари фаолият олиб бормоқда. Музей фондларида 110 мингдан ортиқ экспонат сақланмоқда.

Хулоса қилиб айтганда, ўлкада музейни ташкил этишдан мақсад Бухоронинг қадимий осори-атиқаларини тўплаб, уларни сақлаш, ўрганиш ва халққа намойиш қилишдан иборат эди. Чунки рус генерал-губернатори фон Кауфмандан бошлаб деярли барча қўмондонлар (генерал-губернаторлар) (Садыкова Н.С. 1975: 31) Ўрта Осиёдаги нодир китоблар ва кимматбаҳо ашёларни пойтахтга жўнатиб туришади. Бухоро ҳукумати ташаббуси ва сайъ-ҳаракатлари билан театрлар каторида музейни ташкил этиш ва аҳолини ўз тарихи билан таништириш, уларнинг дунёқарашини сал бўлса да ўзгартиришга ҳаракат қилинди. Бухорода музей очилиши катта тарихий воқеа бўлди.

Музейда ўлкашунослик илмий кенгашининг тузилиши, ўлка тарихини ўрганиш борасида мактаб билан ҳамкорлик, турли маданий-маърифий тадбирлар ёш авлодни бебаҳо кадриятларига мухаббат руҳида тарбиялашга хизмат қилди ва бу ишлар хозирги кунга кадар давом этиб келмоқда.

Адабиётлар

1. Альмеев Р.В. Бухара город-музей. – Ташкент: 1999. – С. 17-20.
2. Болтаев А.Х. Бухоро музейи тарихий ўлкашунослик муассасаси сифатида. – Тошкент: Наврўз, 2019. – Б.65.
3. Болтаев А.Х., Кличев О.А. Бухоро музейшунослиги ва архившунослиги. – Бухоро: Дурдона, 2021. – Б.280.
4. Бухоро вилоят давлат архиви, 1175 – фонд, 1-руйхат, 105-иш, 197-варақ.
5. Бухоро вилоят давлат архиви, 1175 – фонд, 1-руйхат, 117,127,142-иш, 106-варақ, 24 варақ, 56-варақ.
6. Бухоро вилоят давлат архиви, 1175 – фонд, 1-руйхат, 16-иш, 42-варақ
7. Мирзо Салимбек. Кашкули Салимий Таворихи муттақадимин ва муттахирын. – Бухоро: 2003. – Б. 9.
8. Корнилов П.Е. Государственный Бухарский музей. // “Советский музей”. М., 1931. №4. - С. 92-96.
9. Курбанов Г.Н. Бухарскому краеведческому музею-60 лет // Общественные науки в Узбекистане. 1983. № 1. – С.64-65.
10. Курызова Д. Ўзбекистон музейлари ва уларнинг мустақиллик давридаги фаолияти (тарих ва ўлкашунослик музейлари мисолида). Тарих фанлари номзоди илмий даражасини олиш учун ёзилган диссертация автореферати. –Тошкент: 2009. –Б.15.
11. Ниязова М.И. Из истории деятельности Бухарского музея (1925-1927 гг.). Сборник. Из истории культурного наследия Бухары. Вып. 2. Бухара.1994. – Б.42-43
12. Садыкова Н.С. Музейное дело в Узбекистане. – Ташкент: Фан, 1975. –С.31.

ФРАГМЕНТЫ ИЗ ИСТОРИИ БУХАРСКОГО МУЗЕЯ-ЗАПОВЕДНИКА

Болтаев Бобир Бахтиёрович,

*Бухарский государственный университет, старший преподаватель
(Республика Узбекистан)*

Резюме: Кроме того, была сделана попытка изучить и проанализировать деятельность и этапы развития данного музея на основе источников и архивных материалов. Были изучены музейные процессы и редкие шедевры, рукописные и экспонаты и осуществлена попытка сделать научные выводы. Кроме того, были выявлены масштабные меры в Бухарской области по развитию музейной промышленности и их этапов с справедливыми выводами. Среди музеев республики – три крупнейших музея-заповедника, расположенные в древнейших городах Центральной Азии, это историко-архитектурные музеи-заповедники Самарканда, Бухары и Хивы. На протяжении нескольких столетий Бухара являлась важнейшим духовным, религиозным и культурным центром Средней Азии. В городе и его округе были развиты золотошвейный, шелкоткацкий, ювелирный, медночеканный и дру-